

การศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 2

**A STUDY OF PRINCIPAL LEADERSHIP AS PERCEIVED BY TEACHERS
UNDER CHAIYAPHUM EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2**

นิยมศิลป์ มณีกันตา / รองศาสตราจารย์ ดร.ทงศักดิ์ คุ้มไชน้ำ ดร.ธีรพนธ์ คงนาวัง

สถาบันการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 และเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 2 จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 2,989 คน สุ่มตัวอย่างอย่างง่าย กลุ่มตัวอย่าง 341 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าความเชื่อมั่น 0.95 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ t-test ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ตามความคิดเห็นของครู ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนด้านร่างกายและจิตใจอยู่ในระดับมาก รองลงมาด้านคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับมาก

2. เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ทั้ง 4 ด้านของครูเพศชายกับครูเพศหญิง พบว่ามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ของครูที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีกับครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน

ABSTRACT

The purpose of this research aimed to study the principal leadership under the jurisdiction of Chaiyaphum Educational Service Area Office 2 and compare the principal leadership classified into sex and educational attainment. The samples teachers were

341 teachers. The research instrument was the rating-scaled questionnaire with 0.95 reliability. The data were analyzed into mean, standard deviation and the t-test. The research results revealed that:

1. The principal leadership of administrators under the jurisdiction of Chaiyaphum Educational Service Area Office 2 as Perceived by teachers, as whole of four aspects were at a high level. When taking consideration in each aspect, the high level was in physical and metal aspects and the second was in ethic.

2. When taking a comparison the principal leadership of administrators of 4 aspects between male and female found that there was insignificantly difference of 0.05 level.

3. When taking a comparison the principal leadership of administrators of 4 aspects between bachelor's degree and higher degree of teachers found that there was insignificantly difference of 0.05 level.

Keyword (S) : the principal leadership

บทนำ

องค์กรแต่ละองค์กรมีลักษณะและรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป แล้วแต่สภาพแวดล้อมที่เป็นตัวแปรที่สำคัญขององค์กรนั้น ๆ สภาพแวดล้อมดังกล่าวได้แก่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติต่าง ๆ ที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลที่อยู่ในองค์กร ซึ่งพฤติกรรมบางรูปแบบนับว่ามีประโยชน์ และสร้างสรรค์ให้องค์กรพัฒนาขึ้น แต่พฤติกรรมบางรูปแบบกลับเป็นตัวที่ทำให้เกิดการเกิดการชะงักงันไม่สามารถพัฒนา และเปลี่ยนแปลงไปในทาง ที่พึงประสงค์ได้ อย่างไรก็ตามวิวัฒนาการด้านเทคนิควิทยาการต่าง ๆ ในปัจจุบันได้เจริญรุดหน้าและแผ่ขยายไปตามภูมิภาคต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว (พยอม วงศ์สารศรี, 2542 : บทนำ) การเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการดังกล่าว ก่อให้เกิดการแข่งขัน อย่างซับซ้อนและต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลาทำให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง เพื่อประโยชน์แก่องค์กร สมาชิกและสังคม ผู้นำที่มีความสามารถจึงเป็นบุคคลสำคัญขององค์กร เนื่องจากมีบทบาทและหน้าที่ในการตัดสินใจ กำหนดทิศทางและแก้ปัญหา และชักจูงสมาชิกในองค์กรให้ปฏิบัติงานด้วยความทุ่มเท เสียสละ และเต็มใจเพื่อให้องค์กรก้าวไป สู่เป้าหมายตามที่ต้องการ (มัลลิกา ต้นสอน, 2546 : 14)

ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญต่อการบริหารและการจัดการศึกษา โดยดำเนินการอำนวยความสะดวก ประสานจัดการศึกษากับครู และประชาชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ตลอดจนหน่วยงาน องค์กร สถาบัน ฯลฯ เพื่อให้การศึกษามุ่งบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ ในการนี้ผู้บริหารต้องปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการบริหาร ให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาที่พึงประสงค์ ดังนั้น

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาครั้งที่ 17

และการสัมมนาวิชาการเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่ชุมชน ครั้งที่ 5

ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีสมรรถภาพ มีคุณลักษณะผู้นำ มีความรู้ความเข้าใจในแนวทางการบริหาร และการจัดการศึกษา (ธีระ รุญเจริญ, 2546 : คำนำ)

ผู้บริหารต้องแก้ปัญหาที่ยุ่ยากซับซ้อนตลอดเวลาต้องเผชิญกับสภาพการแข่งขันทั้งระดับโลกระดับภูมิภาค และระดับภายในประเทศ ต้องใช้เวลาติดตามระเบียบข้อบังคับของรัฐและถูกกดดันจากกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ มากมาย นับวันงานบริหารจะยิ่งยุ่งยากมากขึ้นอันเกิดจากสถานการณ์ ที่ไม่คาดคิด ภาวะวิกฤติทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น ลักษณะงาน ของผู้บริหารจึงไม่แน่นอน เสี่ยงกับภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงและความหลากหลายต่าง ๆ แต่ขณะเดียวกันในภาวะที่ท้าทาย เหล่านั้น ผู้บริหารที่มีความสามารถก็อาจแสวงหาโอกาสและความได้เปรียบให้เกิดขึ้นแก่องค์กรได้ (เสนาะ ดิยาวี, 2544 : 1) โดยเฉพาะภาวะการณ์เป็นผู้นำของผู้บริหารเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็น ในการบริหาร

ภาวะการเป็นผู้นำเป็นเรื่องของความสามารถและคุณลักษณะของบุคคลที่จะใช้อิทธิพลโน้มน้าว ชักจูง เปลี่ยนแปลง การกระทำของบุคคลของกลุ่มให้สามารถรวมพลังช่วยกันทำงานเพื่อให้ บรรลุ วัตถุประสงค์ขององค์กรสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ดังนั้นภาวะการณ์เป็นผู้นำจะแสดงให้เห็นก็ต่อเมื่อ บุคคลผู้นั้น ได้แสดงออกซึ่งการเป็นภาวะผู้นำหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นเรื่องการมุ่งสู่การกระทำ แต่ทั้งนี้ ผู้นำต้องรู้จักใช้ศิลป์โดยรู้ว่าเมื่อใดควรปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติ ด้วย เช่นต้องลดการพูดลงบ้าง เพื่อให้ผู้อื่นได้พูด หรือพยายามระงับสติอารมณ์ด้วยใจเย็นแทนที่จะระเบิดอารมณ์โกรธออกมา เป็นต้น (สร้อยตระกูล (ดิทยานนท์) อรรถมานะ, 2541 : 224)

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 2 จะมีผู้บริหารโรงเรียนซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้เป็นผู้ที่มีหน้าที่คอยควบคุม กำกับ บังคับบัญชา และ ดำเนินการตามบทบาทหน้าที่อันเป็นภารกิจหลัก ให้ดำเนินไปสู่จุดหมายของการศึกษา ซึ่งการ ดำเนินการดังกล่าวจะสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหาร การโน้มน้าวจิตใจ ผู้ร่วมงานให้ร่วมมือ ร่วมใจกันปฏิบัติงานจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี ทุกคนมีความพึงพอใจในผลงาน ร่วมกัน ซึ่งจะเป็ดัชนีชี้วัดได้ว่า ผู้บริหารนั้นมีภาวะผู้นำที่สมบูรณ์โรงเรียนในสังกัดของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนไว้ว่าให้เป็นผู้ดำเนินการ บริหารโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ ร่วมกับครูผู้สอนทุกฝ่ายทุกแผนก อย่งไรก็ตามผู้นำหน่วยงาน และบุคลากร ที่ทำงานต่างมีความสำคัญและสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เพราะผู้บริหารหรือผู้นำไม่ สามารถดำเนินการต่าง ๆ ในหน่วยงานเพียงลำพังคนเดียวได้ จำเป็นที่จะต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ ต่าง ๆ ประกอบกัน จึงจะนำพาหน่วยงานของตนไปสู่จุดหมายที่ต้องการได้

คุณลักษณะของผู้นำเป็นเรื่องของคุณลักษณะที่ดีที่มีอยู่ในตัวของผู้นำสามารถที่จะเรียนรู้สั่งสม ประสบการณ์ ฝึกฝน พัฒนาตนให้เป็นผู้ที่ดีได้ กิจกรรมของกลุ่มต่างๆ จะสำเร็จหรือไม่เพียงไรขึ้นอยู่กับ

กับผู้นำเป็นส่วนใหญ่ คุณลักษณะของผู้นำจึงมีส่วนเอื้ออำนวยให้กลุ่มสามารถดำเนินงานของกลุ่มไปสู่จุดหมายปลายทางได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

(วิเชียร วิทยาอุดม, 2548 : 259)

จากแนวคิด หลักการและเหตุผลต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนนั้นเป็นส่วนสำคัญของการทำงาน อันจะส่งผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวในการทำงานขององค์กรโดยรวม ผู้บริหารที่มีการทำงานที่เป็นระบบแบบแผนและมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลนั้นย่อมจะมีความสามารถนำพาองค์กรหรือหน่วยงานไปสู่จุดหมายที่ต้องการได้ การศึกษาครั้งนี้จึงมีกรอบแนวคิดที่ศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยจะศึกษาถึงคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กรที่มีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การพัฒนาทีมงานที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจำแนกตาม เพศ และระดับการศึกษา

สมมติฐานของการวิจัย

1. ครูที่มีเพศแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนแตกต่างกัน
2. ครูที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนแตกต่างกัน

วิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 2 โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนของรัฐ จากโรงเรียนทั้งหมด ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ปีการศึกษา 2552 รวมประชากรทั้งสิ้นจำนวน 2,989 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง R.V.Krejcie&D.W.Morgan (1986 : 345 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 43) ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้ขนาดกลุ่ม

ตัวอย่าง จำนวน 341 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครูในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้จัดทำขึ้นเอง แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ โดยถามเกี่ยวกับ เพศ ระดับการศึกษาตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งครอบคลุมองค์ประกอบของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ตามที่ได้สังเคราะห์มาแล้วคือ คุณลักษณะของผู้นำของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ประกอบด้วย คุณลักษณะความเป็นผู้นำ 4 ด้าน ดังนี้) ด้านร่างกายและจิตใจ) ด้านความรู้ความสามารถ) ด้านมนุษยสัมพันธ์และการทำงานร่วมกับผู้อื่น) ด้านคุณธรรมจริยธรรม

ผู้วิจัยได้กำหนดตามขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยดังนี้ 1) ศึกษาองค์ประกอบปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียน 2) สร้างเครื่องมือฉบับร่างโดยรวมปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนภายใต้ 4 องค์ประกอบ 3) กำหนดกรอบแนวคิดและขอบข่ายในการสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา 4) สร้างข้อคำถามให้ครอบคลุม ตัวแปรต้นและตัวแปรตาม 5) นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คนตรวจสอบข้อความ สำนวนภาษา ความชัดเจน ความเหมาะสมของภาษา ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) และความตรงตามวัตถุประสงค์ (Objective Validity) ว่าข้อคำถามแต่ละข้อสร้างได้สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์หรือไม่ 6) นำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ คำนวณหาค่าความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (IOC) และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งถือว่าเป็นคำถามที่ใช้ได้และปรับปรุงแก้ไขจัดพิมพ์ เป็นแบบสอบถามฉบับใหม่ 7) นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นข้าราชการครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำนวน 30 คน 8) คำนวณค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ของ ครอนบาค (Cronbach, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 99) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.95 จัดทำเครื่องมือการวิจัยฉบับสมบูรณ์ นำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้เก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1 เป็นการทดลองใช้เครื่องมือการวิจัยพร้อมแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช้ในการวิจัยและดำเนินการปรับปรุงเครื่องมือวิจัย พร้อมเตรียมการเก็บรวบรวมข้อมูลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ไปวิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ หากค่าร้อยละ เสนอเป็น

ตารางประกอบคำบรรยายเป็นความเรียง ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนตามตัวแปรเพศ และระดับการศึกษาทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติ t - test

สรุปผลการวิจัย

1. ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 2 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า เป็นเพศชาย ร้อยละ 30.79 เพศหญิง ร้อยละ 69.21 มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 96.48 และสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 3.52

2. คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนด้านร่างกายและจิตใจในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ในขณะที่คุณลักษณะย่อยด้านต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ย 5 อันดับแรกคือ เป็นผู้มีสุขภาพดี สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงใหม่ มีบุคลิกลักษณะเหมาะสม มีความเชื่อมั่นในตนเอง ใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ส่วนต่ำที่สุดพูดจาชัดเจนชัดคำอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ดี

3. คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนด้านความรู้ความสามารถในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ในขณะที่คุณลักษณะย่อยด้านต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุด คือสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครู ติดตามข่าวความก้าวหน้าและความเคลื่อนไหวทางด้านวิชาการมีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ มีความรู้ความเข้าใจในการนิเทศ มีความรู้ในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรที่ช่วยในการดำเนินงานด้านวิชาการ ส่วนต่ำสุดคือรู้จักแก้ไขและปรับปรุงหลักวิชาการในตำรاناไปใช้ได้เหมาะสม

4. คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนด้านมนุษยสัมพันธ์และการทำงานร่วมกับผู้อื่นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในขณะที่คุณลักษณะย่อยด้านต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุด คือเปิดโอกาสให้ผู้ที่ต้องการพบเข้าพบได้ตลอดเวลา รู้จักให้กำลังใจผู้ที่ทำงานผิดพลาดโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือไม่ได้ตั้งใจให้เกิดความอับใจ และมั่นใจขึ้น ยกย่องให้ความสำคัญแก่ผู้ได้บังคับบัญชาโดยเท่าเทียมกัน สร้างบรรยากาศเป็นมิตรที่ดีต่อกันมีความสามัคคีกลมเกลียวกับหมู่คณะ เปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชาซักถามข้อข้องใจในคำสั่งเพื่อให้สื่อความหมายถูกต้องเป็นที่เข้าใจตรงกัน และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือสามารถโน้มน้าวจิตใจผู้อื่นได้

5. คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในขณะที่คุณลักษณะย่อยด้านต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ รับผิดชอบในงานที่ทำ มีความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใสในการบริหารงาน เสียสละเพื่อส่วนรวม เป็นแบบอย่างที่ดีด้านการครองตน และค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุดคือทำงานเสร็จตรงเวลา

6. คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในภาพรวมทั้งสี่ด้าน คือ คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนด้านร่างกายและจิตใจอยู่ในระดับสูงสุด รองลงมาคือด้านคุณธรรมจริยธรรม ต่ำที่สุดคือด้านความรู้ความสามารถ เมื่อพิจารณาในภาพรวมคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนทั้งสี่ด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก

7. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 2 จำแนกตาม เพศโดยภาพรวมทั้งสี่ด้านพบว่าระดับความคิดเห็นของครูเพศชายกับครูเพศหญิงไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05

8. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 2 ตามความคิดเห็นของครูจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2

1. คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนด้านร่างกาย และจิตใจตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 2 อยู่ในระดับมากที่สุด 5 อันดับแรกได้แก่ เป็นผู้มีสุขภาพดี สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงใหม่ มีบุคลิกลักษณะเหมาะสม มีความเชื่อมั่นในตนเอง ใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่จะเป็นผู้บริหารที่ดีมีคุณภาพและนำพาองค์กรประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นคุณลักษณะด้านร่างกายและจิตใจ ด้าน คุณธรรมจริยธรรมสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขนิษฐา จินดากุล (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยคุณลักษณะผู้นำต่อผู้บริหาร โรงเรียนที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนทางเลือก ผลการวิจัยปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียนทางเลือกมีคุณลักษณะ ผู้ที่มีคะแนนสูงสุด ในด้านต่าง ๆ 6 ด้านดังนี้ คุณลักษณะผู้นำด้านกายภาพ ผู้บริหารให้ความสำคัญ ต่อการเลือกเครื่องแต่งกายได้เหมาะสม คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารด้านภูมิหลังส่วนบุคคล ผู้บริหารแสดงคุณลักษณะของผู้มีครอบครัวที่เห็นความสำคัญ และสนับสนุนให้ทุ่มเทการทำงานได้อย่างเต็มที่ คุณลักษณะผู้นำด้านสติปัญญา และความสามารถ ผู้บริหารมีความสามารถให้คำปรึกษา แนะนำ สอนงานด้านการศึกษาอย่างเป็นกัลยาณมิตร คุณลักษณะผู้นำด้านบุคลิกภาพ ผู้บริหารมีความกล้าคิด กล้าพูด และกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม คุณลักษณะผู้นำด้านที่เกี่ยวข้องกับงาน ผู้บริหารเสียสละเวลา และประโยชน์ส่วนตนเพื่อผลสำเร็จขององค์กร คุณลักษณะผู้นำด้านสังคม ผู้บริหารได้รับความไว้วางใจ จากผู้ปกครองที่เข้าพบ และปรึกษา เมื่อศึกษาในภาพรวมทุกด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่าผู้บริหารทางเลือกมีคุณลักษณะผู้นำตามลำดับคือ คุณลักษณะผู้นำด้านภูมิหลังส่วนบุคคล ด้านสังคม ด้านลักษณะที่

เกี่ยวข้องกับงาน ด้านบุคลิกภาพ ด้านสติปัญญาและความสามารถ และด้านกายภาพ สภาพการปฏิบัติงานด้านการบริหารโรงเรียนทางเลือกลอยู่ในระดับมากที่สุด และมาก ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารโรงเรียนทางเลือก ได้แก่คุณลักษณะด้านผู้นำด้านลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน และด้านบุคลิกภาพ

2. คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ด้านความรู้ความสามารถ อยู่ในระดับมากที่สุด 5 อันดับแรก คือสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครู ติดตามข่าวความก้าวหน้า และความเคลื่อนไหวทางด้านวิชาการมีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ มีความรู้ความเข้าใจในการนิเทศ มีความรู้ในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรที่ช่วยในการดำเนินงานด้านวิชาการ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก การที่จะเป็นผู้บริหารโรงเรียนที่ดีจะต้องมีความรู้ความสามารถและสามารถเป็นผู้นำในการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชาสำเร็จตามกำหนดเวลา ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้จะทำให้ ผู้บริหารนำพองค์กรให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับ ชีระ รุญเจริญ (2546 : 22) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง พงษ์พันธ์ ปราบพยัคฆ์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตามทัศนะของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผลวิจัยพบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตามทัศนะของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ทั้ง 5 ด้าน คือ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม ด้านความเป็นผู้นำ ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ และด้านความรู้ความสามารถทางการบริหาร โดยภาพรวมมีระดับที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดตามลำดับรายด้านได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม ด้านความเป็นผู้นำ ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ และด้านความสามารถทางการบริหาร

3. คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนด้านมนุษยสัมพันธ์ และการทำงานร่วมกับผู้อื่นอยู่ในระดับมากที่สุด 5 อันดับแรกได้แก่ เปิดโอกาสให้ผู้ที่ต้องการพบเข้าพบได้ตลอดเวลา รู้จักให้กำลังใจผู้ที่ทำงานผิดพลาดโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือไม่ได้ตั้งใจให้เกิดความอับใจ และมั่นใจขึ้น ยกย่องให้ความสำคัญแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาโดยเท่าเทียมกัน สร้างบรรยากาศเป็นมิตรที่ดีต่อกันมีความสามัคคีกลมเกลียวกับหมู่คณะเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาซักถามข้อข้องใจในคำสั่งเพื่อให้สื่อความหมายถูกต้องเป็นที่เข้าใจตรงกันทั้งนี้เพราะผู้บริหารได้รับการอบรมพัฒนาก่อนที่จะเข้ารับตำแหน่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จักริ นิลวิสุทธิ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้อำนวยการสถาบันอาชีวศึกษาตามความคาดหวังของผู้บริหารและครู อาจารย์ ในกลุ่มภาคกลาง และเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้อำนวยการสถาบันอาชีวศึกษา โดยจำแนกตามตำแหน่ง และประเภท

ของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารจำนวน 220 คน และครู อาจารย์จำนวน 353 คน จากสถาบัน อาชีวศึกษาภาคกลางผลการวิจัยพบว่า ด้านบุคลิกภาพ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้อำนวยการ สถาบันอาชีวศึกษาตามความคาดหวังของผู้บริหารและครู อาจารย์ ด้านบุคลิกภาพโดยรวม อยู่ในระดับ มาก และพบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์มากที่สุด คือมีความซื่อสัตย์ มีเกียรติเชื่อถือได้ ด้านภาวะผู้นำ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้อำนวยการสถาบันอาชีวศึกษาตามความคาดหวังของผู้บริหาร ครู อาจารย์ ด้านภาวะผู้นำโดยรวม อยู่ในระดับมาก และพบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ มีคุณธรรม และ จริยธรรมที่ดีเป็นแบบอย่างสำหรับที่ดีสำหรับผู้ที่บังคับบัญชา ด้านการบริหาร คุณลักษณะที่พึง ประสงค์ของผู้อำนวยการอาชีวศึกษาตามความคาดหวังของผู้บริหาร ครู อาจารย์ ด้านทักษะการบริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก และพบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์มากที่สุดคือ ความสามารถในการ บริหารงานภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ด้านวิชาชีพ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้อำนวยการ สถาบันอาชีวศึกษาตามความคาดหวังของผู้บริหารและครู อาจารย์ด้านวิชาชีพโดยรวมอยู่ในระดับมาก

4. คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด 5 แรก ได้แก่ รับผิดชอบต่อในงานที่ทำ มีความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใสในการบริหารงาน เสียสละเพื่อส่วนรวม เป็นแบบอย่างที่ดีด้านการครองตน

5. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเพศชาย กับครูเพศหญิง เกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำ ของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 2

ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของครูเพศชาย กับครูเพศหญิง เกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำ ของผู้บริหาร โรงเรียน ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหาร โรงเรียนใช้คุณลักษณะในด้านต่างของตน ได้เหมาะสมกับสถานการณ์และเป็นที่ยอมรับของบุคลากร เพื่อให้การปฏิบัติงานขององค์กรเป็นไปด้วยความราบรื่น และบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

6. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนจำแนกตามระดับการศึกษาของ ผู้ตอบแบบสอบถาม จากการวิจัยสรุปได้ว่า ระหว่างครูผู้มีการศึกษาระดับปริญญาตรี กับ ครูผู้มี ระดับศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 แสดงว่าระดับการศึกษาไม่มี ผลต่อความคิดเห็นต่อ คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่าครูใน โรงเรียนมีความสนิทสนมอยู่ร่วมกันแบบพี่น้องจึงทำให้เกิด ความคิดเห็นคล้ายคลึงกัน ดังคำกล่าวของ ชาญชัย อาจินสมาจาร (2535 : 17 อ้างถึงใน วรินทร์ วิรุณ พันธ์ 2544 : 71) ที่กล่าวว่าประสบการณ์เป็นสาเหตุที่ทำให้บุคคลมีทัศนคติที่เหมือนกันหรือ สอดคล้องกันได้จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นผลให้ความคิดเห็น ระหว่างครูผู้มีการศึกษาระดับปริญญาตรี กับ ครูผู้มีการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะของการวิจัย

จากผลการวิจัย เกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อค้นพบจากการวิจัยพบว่าผู้บริหารโรงเรียน ควรตระหนักและนำผลการศึกษาไป ปฏิบัติ ในรายชื่อที่อยู่ในค่าเฉลี่ยระดับต่ำ เช่น รู้จักแก้ไขและปรับปรุงหลักวิชาการในตำรานำไปใช้ได้ เหมาะสม เป็นผู้นำด้านวิชาการในบางสาขาวิชาตามที่ตนถนัดได้ มีความรู้ด้านจิตวิทยาที่เกี่ยวกับการ บริหาร มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายการศึกษา และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัด การศึกษา และใช้เครื่องมือของการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการพิจารณาจัด โครงการฝึกอบรมสัมมนาเพื่อ พัฒนาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนให้สูงขึ้นต่อไป

2 . สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษา ควรใช้เครื่องมือการวิจัยนี้ไปพิจารณาใช้ในการประเมิน ผู้บริหาร แล้วนำ ผลการประเมินรายบุคคลไปพิจารณาว่าผู้ใดอยู่ในด้านใดเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้นำ ของตนเองอันจะนำไปสู่การบริหารที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ ผู้ได้บังคับบัญชาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ชนิษฐา จินดากุล. (2546). **คุณลักษณะผู้นำต่อผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียน**

ทางเลือก. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จักรี นิลวิสุทธิ. (2546). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้อำนวยการสถาบันอาชีวศึกษาตามความ**

คาดหวังของผู้บริหารและครู-อาจารย์ในกลุ่มภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร
อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารอาชีวศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบัน
เทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

ธีระ รุญเจริญ. (2546). **การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :

ข้าวฟ่าง.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

พงษ์พันธ์ ปราบพยัคฆ์. (2550). **การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้อำนวยการสำนักงาน**

เขตพื้นที่การศึกษา ตามทัศนะของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาชัยภูมิ เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา สถาบันบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

พะยอม วงศ์สารศรี. (2542). **องค์การและการจัดการ.** กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

มัลลิกา ต้นสอน. (2546). **พฤติกรรมองค์กร.** กรุงเทพฯ : เอ็กชเปอร์เนท.

- วรินทร์ วิรุณพันธ์. (2544). **คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารที่เป็นจริงและที่คาดหวังตามความคิดเห็นของบุคลากรศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ในกลุ่มศูนย์อ้นดามัน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วิเชียร วิทยาอุดม. (2548). **ภาวะผู้นำ.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ชีระฟิล์ม และ ไชเท็กซ์.
- สร้อยตระกูล อรรถมานะ. (2545). **พฤติกรรมองค์การ : ทฤษฎีและการประยุกต์.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสนาะ ดิยาวี. (2544). **หลักการบริหาร.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.